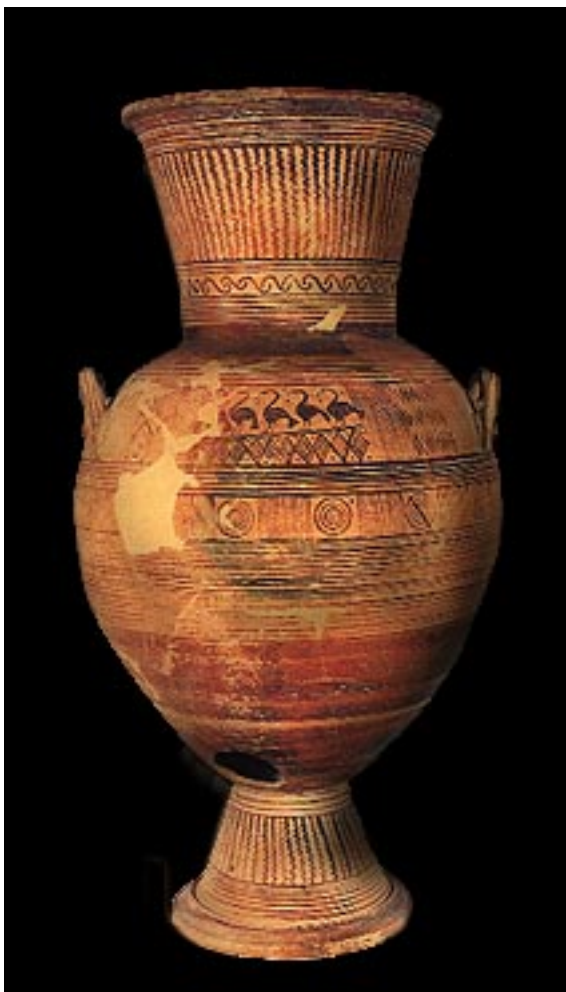

{tab=Κεραμική}

Ο ζωγράφος του Cesnola είναι η πιο σημαντική και με τη μεγαλύτερη επιρροή προσωπικότητα της ευβοϊκής ΥΓ Ι. Πήρε το όνομά του από τον Cesnola, ο οποίος ανακάλυψε το αριστούργημά του, έναν μεγάλο ωσειδή κρατήρα που είχε εξαχθεί στο Κούριο της Κύπρου. Το στυλ και τα γραμμικά του κοσμήματα κατάγονται από τα αθηναϊκά έργα του 750 π.Χ. περίπου, αλλά τα τρία εικονιστικά θέματά του εμφανίζονται εδώ για πρώτη φορά στη γεωμετρική ζωγραφική: το ανατολικό Δέντρο της Ζωής, πλαισιωμένο από εραλδικά ζώα, η ζωοφόρος με ελάφια που βόσκουν (που δεν απαντά στην Αττική πριν από την ΥΓ ΙΙ) και το άλογο που είναι δεμένο σε παχυνί, ενώ στο βάθος κρέμεται ένας διπλός πέλεκυς και στέκει ένα πτηνό. Το σχήμα του κρατήρα είναι επίσης χωρίς προηγούμενο, αλλά η μικροσκοπική υδρία που επιστέφει το πώμα θυμίζει Αττική.

Στον ίδιο ζωγράφο ανήκει και μια μικρή υδρία από τη Χαλκίδα, που συνδυάζει το Δέντρο της Ζωής με το σύστημα των τριών μετοπών, στις οποίες δύο πτηνά πλαισιώνουν έναν κεντρικό τετράφυλλο ρόδακα. Οι αττικίζουσες αυτές μετόπες διακοσμούν συνήθως το δημοφιλέστερο ευβοϊκό αγγείο πόσεως, τον σκύφο. Ένας πρώιμος ΥΓ τύπος (περ. 750 π.Χ.) φέρει μία μετόπη και γραμμές γύρω από το χείλος. Ακολουθεί κατόπιν (περ. 740-725 π.Χ.) μια ομάδα που εξάγεται ευρύτατα, η οποία περιλαμβάνει σκύφους με τρεις μετόπες, όπως και η υδρία της Χαλκίδας, και μία ζώνη μικρών ομόκεντρων κύκλων γύρω από το χείλος, που τώρα είναι αρκετά ψηλό και κατακόρυφο. Το πιο αγαπητό παραπληρωματικό μοτίβο στις μετόπες με πτηνά είναι οι μεμονωμένοι ρόμβοι με στιγμή στο κέντρο. Τα πτηνά ανήκουν συνήθως στον συνήθη αττικίζοντα τύπο.

Κατά την τελευταία ΥΓ II, φάση (περ. 725-690 π.Χ.) χαλαρώνει το αττικίζον στυλ και φθάνει ως τη διάλυση. Σημειώνεται επίσης μια περαστική μόδα για κορινθιακά σχήματα και διακόσμηση.

Πρέπει να στραφούμε έξω από το Αιγαίο, προκειμένου να ερμηνεύσουμε την άφιξη της κορινθιακής μόδας. Οι κορινθιακές εισαγωγές είναι ελάχιστες στην ίδια την Εύβοια, αλλά

εξαιρετικά άφθονες στην ευβοϊκή αποικία των Πιθηκουσών, όπου ενέπνευσαν και τοπικές μιμήσεις από το 750 π.Χ. και εξής περίπου, και μάλιστα πολύ νωρίτερα από τις δύο μητροπόλεις. Φαίνεται λοιπόν πιθανόν ότι η μίμηση της κορινθιακής κεραμικής ήταν μια ανάγκη που μεταδόθηκε από τους αποίκους στους κεραμείς της πατρίδας τους, και αυτοί με την σειρά τους, κατά την ΠΠρΚ περίοδο, κατασκεύασαν εξαιρετικά ωραίες απομιμήσεις, μερικές από τις οποίες εξήγαγαν στις Πιθηκούσες, στην Κύμη και στην Αλ Μίνα.

{tab=Αρχιτεκτονική και έθιμα ταφής}

Η κατοίκηση στο Λευκαντί περιορίζεται τώρα στον λόφο της Ξερόπολης, όπου βρίσκονται διάσπαρτα υπολείμματα του ΥΓ οικισμού κάτω από ελάχιστη επίχωση. Ένα τμήμα αψιδωτού σπιτιού, πλάτους 5 μέτρων, έχει μια κεντρική εστία, έναν λίθινο πάγκο κτισμένο δίπλα και κατά μήκος του τοίχου και δύο διαδοχικά δάπεδα από πατημένο χώμα. Έξω στην αυλή υπάρχουν τρεις μικρές κυκλικές λίθινες πλατφόρμες, πιθανόν θεμελιώσεις σιταποθηκών που χρησιμοποιήθηκαν σε διαδοχικά στάδια. Ο οικισμός εγκαταλείφθηκε γύρω στο 710 π.Χ.

Το πιο φιλόδοξο κτήριο της εποχής είναι ο νέος ναός του Απόλλωνα στην Ερέτρια, ο οποίος κτίστηκε λίγο μετά το 750 π.Χ. Είναι ένα στενός Εκατόμπεδος, με μήκος πενταπλάσιο του πλάτους του (35X7-8 μ.) και με εσωτερική κιονοστοιχία που στήριζε τη σαρωτή στέγη. Θυμίζει κάπως τον αντίστοιχο πρωιμότερο σαμιακό ναό, αλλά διαφέρει γιατί έχει ένα αψιδωτό άκρο, κατά την ηπειρωτική παράδοση, και ακόμη μια ελαφριά καμπυλότητα στους μακρείς τοίχους. Ο ναός αυτός είναι ίσως ο δεύτερος στη θέση αυτή, εφόσον κάτω από τα θεμέλιά του βρέθηκαν τμήματα ενός πρωιμότερου τοίχου εν παραστάσει, ενώ μπροστά από τον ναό βρίσκεται ένας ακόμη πρωιμότερος βωμός, ο άξονας του οποίου δεν ευθυγραμμίζεται με κανένα από τα υπάρχοντα κτήρια. Σε ένα σημείο ο Εκατόμπεδος πλησίασε επικίνδυνα την σεβάσμια Δάφνης καλύβη", γι' αυτό άνοιξαν δύο κόγχες στην εξωτερική πλευρά της θεμελίωσης, ώστε να μην προκαλέσουν γδαρσίματα στους εξωτερικούς ημικίονες της καλύβας.

Μια συνοπτική εικόνα των ταφικών εθίμων της εποχής προσφέρουν δύο νεκροταφεία της Ερέτριας. Τα νήπια και τα μικρά παιδιά θάβονταν σε διακοσμημένους αμφορείς με πόδι ή σε χονδροειδείς πίθους με εγχάρακτη διακόσμηση. Τέτοιοι τάφοι βρέθηκαν στο παραθαλάσσιο νεκροταφείο εκτός των τειχών, όπου οι πρωιμότεροι ταφικοί αμφορείς χρονολογούνται λίγο πριν το 700 π.Χ. Εννέα μεγαλύτερα παιδιά, από 6-16 χρόνων περίπου, βρέθηκαν σε ένα μικρό οικογενειακό νεκροταφείο, λίγο πιο μέσα από τη μεταγενέστερη Δυτική Πύλη, ενταφιασμένα σε μικρούς ωοειδείς λακκοειδείς τάφους, πιθανόν μέσα σε ξύλινα φέρετρα. Ανάμεσα στα κτερίσματα υπήρχαν αγγεία για ποτό και φαγητό, μικροσκοπικά αγγεία και πήλινοι πάγκοι για παιχνίδι καθώς και μερικά κοσμήματα. Οι τάφοι τους ήταν λίγο

μακρύτερα από των ενηλίκων συγγενών τους, οι οποίοι ήταν όλοι αποτεφρωμένοι, όπως ακριβώς και οι ενήλικοι στο μεγαλύτερο παραθαλάσσιο νεκροταφείο.

Οι τάφοι των ενηλίκων και στα δύο νεκροταφεία περιλαμβάνουν μόνο καμένα κτερίσματα, τις στάχτες, προσωπικά αντικείμενα και κοσμήματα και τα υπόλοιπα της πυράς. Υπάρχει ωστόσο μια διαφοροποίηση της τελετουργίας ανάμεσα στα δύο νεκροταφεία, η οποία φανερώνει πιθανόν κάποια διαφορά στην κοινωνική τάξη. Οι καύσεις του παραθαλάσσιου γίνονταν *in situ* και ρίχνονταν μέσα στον ανοιχτό τάφο. Για τις επτά όμως καύσεις της Δυτικής Πύλης (περ. 715-690 π.Χ.) άναψαν αλλού πυρές, ίσως αρκετά μακριά από την πόλη. Τα υπολείμματα συγκεντρώθηκαν κατόπιν μέσα σε ύφασμα και τοποθετήθηκαν, ζεστά ακόμη, σε έναν χάλκινο λέβητα, που σφραγιζόταν συνήθως με μολύβδινο ή λίθινο πώμα. Τοποθετούσαν τέλος τον λέβητα μέσα στον λάκκο, τον πλαισίωναν με ασβεστολιθικές πλάκες και τον κάλυπταν με ένα στρώμα από πήλινα πλιθιά και χώμα. Οι τέσσερις από τις έξι αδιατάρακτες ταφές περιείχαν επιθετικά όπλα, πάντα σπασμένα ή αχρηστευμένα, αφημένα στον χώρο ανάμεσα στους λέβητες και τις γύρω πλάκες. Πέντε από τους τάφους αυτούς σχηματίζουν ένα ημικύκλιο γύρω από τον τάφο αρ. 6, ο οποίος είναι ο πρωιμότερος, ο πλουσιότερος και ο πιο προσεκτικά κατασκευασμένος: η πλάκα κάτω από την τεφροδόχο υδρία αυτού του τάφου έχει κοιλανθεί σχολαστικά, προκειμένου να στερεωθεί καλύτερα η βάση της, και για πώμα της χρησιμεύει ένας άλλος χάλκινος λέβητας, τοποθετημένος ανάποδα. Το επάνω μέρος του τάφου καλύπτεται από τρεις διαδοχικές λεπτές πλάκες. Τα κτερίσματα αυτού του πολεμιστή δείχνουν πως ήταν πρίγκιπας και αρχηγός: τέσσερα σιδερένια ξίφη, πέντε σιδερένιες αιχμές δοράτων, μια χάλκινη αιχμή δόρατος (κειμήλιο της Μυκηναϊκής εποχής) και ένας φοινικικός διπλός σκαραβαίος από σεπεντίνη με ωραίο χρυσό δέσιμο.

Αν εξετάσουμε συνολικά το νεκροταφείο της Δυτικής Πύλης, διαπιστώνουμε πως είναι ότι απέμεινε από ένα ισχυρό και προνομιούχο γένος. Η καύση του σώματος σε ξεχωριστή πυρά μπορεί να εθεωρείτο ιδιαίτερη τιμή, εφόσον το σύνηθες έθιμο ήταν η καύση πάνω στον ανοιχτό λάκκο. Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι και οι δύο αυτές εναλλακτικές πρακτικές ήταν ήδη γνωστές τον 9ο αι. στις καύσεις του Λευκαντιού, που είναι η πιθανότερη θέση της Αρχαίας Ερέτριας, αλλά ο εφοδιασμός του τάφου με χάλκινη τεφροδόχο εμφανίζεται στην ΥΓ περίοδο. Τα πλησιέστερα παράλληλα των τάφων αυτών βρίσκονται στην Αθήνα, όπου μέσα σε χάλκινους λέβητες βρέθηκαν επτά τουλάχιστον πλούσιες ΥΓ καύσεις, προφανώς όλες ανδρικές (η μία κτερισμένη με ξίφος). Ίσως στην Αθήνα όπως και στην Ερέτρια, θεωρούσαν πως αυτή η μορφή καύσης άρμοζε ιδιαίτερα σε έναν ευγενή πολεμιστή. Βρισκόμαστε εξάλλου στην εποχή που άρχιζαν να ακούγονται οι περιγραφές των επικών ταφικών τελετών. Ενώ όμως οι αθηναϊκές ταφές είναι διασκορπισμένες σε διαφορετικούς τομείς, οι πολεμιστές της Ερέτριας σχηματίζουν μια κλειστή οικογενειακή ομάδα: ο πρίγκιπας τριγυρισμένος από τους συγγενείς του και τα παιδιά τους λίγο πιο πέρα. Λίγο μετά την τελευταία ταφή τους αποδίδονται ιδιαίτερες τιμές. Στις αρχές του 7ου αι. κτίζονται οι πρώτες λίθινες οχυρώσεις της Δυτικής Πύλης και οι τάφοι αυτοί ενσωματώνονται στην πόλη (εκτός κι αν αυτό είχε ήδη γίνει νωρίτερα), ένα τριγωνικό ιερό (

ηρώων

) κτίζεται επάνω από αυτούς, και για τα επόμενα εκατό χρόνια οι νεκροί δέχονται αναθήματα κεραμικής, ειδωλίων καθώς και θυσίες ζώων.

{tab=Μεταλλοτεχνία}

Στα νεκροταφεία της Ερέτριας παρουσιάζονται αντιπροσωπευτικά δείγματα από τρεις κατηγορίες της μεταλλοτεχνίας: χρυσά διαδήματα, χάλκινοι λέβητες και σιδερένια όπλα.

Όλα τα διαδήματα υπάγονται σε έναν τοπικό τύπο, που χαρακτηρίζεται από μια μικρή γλωσσοειδή απόληξη στο μέσον, η οποία συνέπιπτε ακριβώς με το κέντρο του μετώπου. Οι απολήξεις αυτές εμφανίζονται σε μερικά πρώιμα ΜΓ διαδήματα της Αττικής, αλλά δεν συνεχίζονται στην ΥΓ περίοδο. Ίχνη μιας δεύτερης ζωοφόρου φαίνονται στις γλωσσοειδείς απολήξεις και στις παρυφές αρκετών ευβοϊκών διαδημάτων. Οι μήτρες, όπως και στην Αθήνα, είχαν αρχικά κατασκευαστεί για κάποια άλλη χρήση, ίσως για επιχρύσωση μικρών κιβωτιδίων. Πέντε από τα επτά διαδήματα φέρουν εικονιστικές παραστάσεις. Στην απόληξη του πρωιμότερου (Ohly E1) διακρίνεται τμήμα μιας μάχης, όπου συμμετέχει και ελαφρύ άρμα με έναν τροχό, του τύπου υπο-Διπύλου (περ. 725 π.Χ.). Σε άλλο διάδημα (E5) εικονίζεται μια μονομαχία και σε άλλα δύο υπάρχουν σκηνές κυνηγίου (E3,4). Η σύνθεση είναι υπερφορτωμένη, γεμάτη παραπληρωματικά μοτίβα, αλλά έχει κάποια χαλαρή συνοχή. Μία ελαφίνα αριστερά θηλάζει μάλλον ανέμελη το μικρό της, ενώ τρεις άνδρες με δόρατα και το σκυλί τους μάταια προσπαθούν να σώσουν τον μικρόσωμο σύντροφό τους από τα δόντια δύο πεινασμένων λιονταριών.

Το νεότερο διάδημα βρέθηκε στη Δυτική Πύλη, σε μια πλούσια παιδική ταφή (αρ. 14) λίγο μετά το 700 π.Χ. Αυτό το διάδημα έχει εντελώς ανατολίτικο στυλ και εικονιστική διακόσμηση. Δύο ζωηρά ελάφια, τα οποία θυμίζουν κάποια ζώα σε ΠΠρΚ αρύβαλλους, πλαισιώνουν ένα κεντρικό Δέντρο της Ζωής, αλλά κάθε ελάφι καταδιώκεται από έναν πάνθηρα που караδοκεί πίσω από δένδρο λωτού.

Οι δύο λέβητες του τάφου 6 είναι οι πρωιμότεροι στις καύσεις της Δυτικής Πύλης. Τα ευθύγραμμα κατακόρυφα τοιχώματά τους θυμίζουν ορισμένους τριποδικούς λέβητες από ιερά. Ίσως η ομοιότητα αυτή να είναι ηθελημένη, πια πρόσθετη δηλαδή τιμή προς τον πρίγκιπα, τις στάχτες του οποίου περιείχαν. Από τους υπόλοιπους πίθους, ένας έχει γωνιώδες προφίλ (ταφ. 10) και οι άλλοι κυκλικό. Δύο από τους οψιμότερους (ταφ. 5,8) έχουν εξωστρεφή χείλη και χαμηλό κέντρο βάρους, σαν τους ανατολικούς λέβητες,

διακοσμούνται με προτομές ανθρώπων και ζώων και άρχισαν να γίνονται γνωστοί στους Έλληνες γύρω στο 700 π.Χ.

Όλα τα σιδερένια όπλα των καύσεων αυτών ανήκουν σε πολύ γνωστούς τύπους: επτά ξίφη του συνηθισμένου τύπου Naue II, τα περισσότερα με δίωτη απόληξη στο πίσω άκρο της λαβής (τύπος "χελιδονοουράς"), και δώδεκα αιχμές δοράτων, που ανήκουν σε μακρύ και λεπτό τύπο, συνηθισμένο επίσης στο Άργος και στην Ολυμπία. Τα όπλα αυτά είναι πάρα πολλά για μια περίοδο κατά την οποία στους τάφους άλλων περιοχών δεν τοποθετούσαν συχνά όπλα. Ήταν όμως περίοδος διαμάχης και κινδύνου για τους Ερετρίεις, που είχαν κάθε λόγο να θάβουν τους πεσόντες πολεμιστές με όλες τις στρατιωτικές τιμές.

{tab=Εμπόριο}

Η Εύβοια παραμένει σε όλο τον 8ο αι., μετά από τα πρώιμα σημαντικά επιτεύγματα στο Λευκαντί, μια από τις πιο πλούσιες και προοδευτικές περιοχές της Ελλάδας. Στην Ερέτρια εντυπωσιαζόμαστε από το μέγεθος της νέας γεωμετρικής πόλης (πολύ μεγαλύτερη από ένα τετραγωνικό χιλιόμετρο), από τη συλλογική προσπάθεια που απαιτήθηκε για την ανέγερση του Εκατόμπεδου του Απόλλωνα και από τον πλούτο, που υποδηλώνεται από τα χρυσά διαδήματα και τους χάλκινους λέβητες των νεκροταφείων.

Για τη γεωμετρική Χαλκίδα γνωρίζουμε πολύ λιγότερα στοιχεία γιατί, στο μεγάλο μέρος της βρίσκεται κάτω από τη σύγχρονη πόλη. Σποραδικά ωστόσο κεραμικά ευρήματα υποδηλώνουν ότι η εξέλιξη ήταν ανάλογη με της Ερέτριας και ίσως μάλιστα εκεί δούλευε ο ζωγράφος του Cesnola και το εργαστήριό του. Αυτός ο ζωγράφος που εισήγαγε στη γεωμετρική τέχνη το ανατολικό Δέντρο της Ζωής, πρέπει οπωσδήποτε να ζούσε σε πόλη που είχε ζωντανή επαφή με την ανατολική Μεσόγειο. Δεν είναι λοιπόν περίεργο πως πέντε από τα δώδεκα αγγεία που αποδίδονται σ' αυτόν και τους συνεργάτες του βρέθηκαν στην Κύπρο και την Αλ Μίνα.

Δεν είμαστε ακόμη σε θέση να διευκρινίσουμε ποια από τα υπόλοιπα αγγεία που εξήχθησαν προέρχονται από τη Χαλκίδα, την Ερέτρια ή το Λευκαντί. Το μόνο που μπορούμε να πούμε είναι ότι τα αγγεία που βρέθηκαν μέσα στην Εύβοια, σε συνδυασμό με τις άφθονες και ευρύτατες εξαγωγές, επιβεβαιώνουν την ύπαρξη ζωηρής εμπορικής κίνησης. Μέσα στην Ελλάδα λίγα ευβοϊκά αγγεία έφτασαν στη Δήλο, Νάξο, Σάμο, Ιθάκη, στο Βρόκαστρο της ανατολικής Κρήτης, ίσως στην Ιωλκό και τη Νέα Αγχίαλο της Μακεδονίας. Στη Ζαγορά όμως της Άνδρου βρέθηκαν τόσο πολλές ευβοϊκές εξαγωγές, ώστε η θέση θεωρήθηκε αποικία της

Ερέτριας, με βάση τον Στράβωνα που αναφέρει ότι κάποτε η Ερέτρια υπέταξε την Άνδρο, την Τήνο και την Κέα. Προς τα ανατολικά συναντούμε περιστασιακές εξαγωγές στην Κύπρο, που φανερώνουν ότι οι Ευβοείς έμποροι επισκέπτονταν πολλές από τις παραθαλάσσιες πόλεις του νησιού (Σαλαμίνα, Κίτιο, Αμαθούντα, Κούριο, Πάφο). Ο κύριος όμως εμπορικός σταθμός τους βρισκόταν στην Αλ Μίνα, όπου τα ευβοϊκά προϊόντα πληθαίνουν πολύ γύρω στο 740 έως το 710 π.Χ., περίπου, προκαλώντας μάλιστα και ντόπιες μιμήσεις. Στα δυτικά συναντούμε προ-αποικιακές ΜΓ II εξαγωγές στην Ετρουρία και την Καμπανία, κατόπιν ντόπιες μιμήσεις ευβοϊκής (και κορινθιακής) ΥΓ κεραμικής, οι οποίες κατασκευάζονταν στον αποικιακό σταθμό των Πιθηκουσών, και τέλος γύρω στο 730 π.Χ., σημειώνεται έντονη ευβοϊκή επίδραση σε μεγάλο τμήμα της ντόπιας κεραμικής της Ετρουρίας, της Καλαβρίας και της Σικελίας, γεγονός που αποδεικνύει για μια ακόμη φορά την ευρεία έκταση του ευβοϊκού εμπορίου.

{tab=Ο πόλεμος}

Οι πολλαπλές αυτές ενδείξεις της εμπορικής άνθισης εξαφανίζονται ταχύτατα γύρω στο

τέλος του αιώνα. Οι ευβοϊκές εξαγωγές στην ανατολική Μεσόγειο, Ιταλία και Σικελία, ακόμη και στο Αιγαίο, σταματούν σχεδόν εντελώς. Λίγο νωρίτερα, γύρω στα 710 π.Χ., εγκαταλείπεται οριστικά ο παλιός οικισμός στο Λευκαντί, μάλλον μετά από καταστροφή. Οι καύσεις της Δυτικής Πύλης στην Ερέτρια φανερώνουν εμπόλεμη κατάσταση, για την οποία πολλά στοιχεία δίνουν οι γραπτές πηγές.

Ο Θουκυδίδης, σε αναδρομή του στους πρώιμους ελληνικούς πολέμους, αναφέρει μια σύγκρουση μεταξύ Χαλκίδας και Ερέτριας, στην οποία αναμίχθηκε γενικά ο ελληνικός κόσμος. Προσθέτει ότι και οι δύο πρωταγωνιστές βρήκαν συμμάχους μέσα στα γειτονικά ζεύγη κρατών, τα οποία με τη σειρά τους είχαν τους δικούς τους λόγους για αμοιβαία έχθρα. Από απλούς υπαινιγμούς άλλων συγγραφέων μαθαίνουμε ότι η Κόρινθος, η Σάμος και η Φάρσαλος της Θεσσαλίας τέθηκαν με το μέρος των Χαλκιδέων, ενώ η Ερέτρια συμμάχησε με τα Μέγαρα και τη Μίλητο. Άλλες σποραδικές αναφορές επιβεβαιώνουν τις συμμαχίες αυτές. Ένα στρατιωτικό σώμα από τα Μέγαρα εκδιώχθηκε από τη χαλκιδική αποικία στους Λεοντίνους της Σικελίας το 728 π.Χ. Πιο κοντά στην πατρίδα, οι πρώτοι Κορίνθιοι άποικοι στην Κέρκυρα έδιωξαν τους προηγούμενους Χαλκιδείς κατοίκους, ίσως το 708 π.Χ. Ένας άλλος Κορίνθιος, ο Αμεινοκλής, κατασκεύασε τέσσερα πλοία για τους συμμάχους της Σάμου το 704 π.Χ. Οι δύο τελευταίες χρονολογίες συμπίπτουν περίπου με την εγκατάλειψη του Λευκαντιού, γεγονός που φανερώνει ότι η πιο κρίσιμη περίοδος του πολέμου ήταν η τελευταία δεκαετία του 8ου αι., λίγο μετά τη λήξη του Πρώτου Μεσσηνιακού πολέμου. Οι Κορίνθιοι, που αναμίχθηκαν και στις δύο διαμάχες, δεν θα μπορούσαν να πολεμούν ταυτόχρονα σε δύο μέτωπα.

Η άμεση αφορμή του πολέμου ήταν η διαμάχη για την κατοχή του Ληλάντιου πεδίου, της πλούσιας καλλιεργήσιμης έκτασης που βρίσκεται ανάμεσα στη Χαλκίδα και το Λευκαντί, κάπως μακριά από την Ερέτρια. Η απαίτηση των Ερετριέων είναι πιο κατανοητή, αν θεωρήσουμε πως το Λευκαντί ήταν η Αρχαία Ερέτρια, από την οποία έφυγαν οι προπάπποι τους για να ιδρύσουν τον νέο οικισμό γύρω στο 800 π.Χ. Η παλιά πόλη είχε αδειάσει κατά την ΥΓ περίοδο, αλλά κάποιοι από αυτούς έμεναν ακόμη εκεί, δημιουργώντας μια πιθανή απειλή και έναν φυσικό στόχο για την έχθρα των Χαλκιδέων. Πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη μας τις νύξεις για έναν λιμό που ήταν η κύρια αιτία του πολέμου. Η Χαλκίδα οδηγήθηκε από την πείνα για να ιδρύσει μια αποικία στο Ρήγιο και οι Ερετριείς επίσης πρέπει να αντιμετώπιζαν φτώχεια, όταν έδιωξαν με τις σφενδόνες τους άτυχους συμπατριώτες τους που επέστρεφαν στην πατρίδα από την Κέρκυρα. Δεν είναι λοιπόν περίεργο που δύο ταχύτατα αναπτυσσόμενες πόλεις αναμετρήθηκαν για την κατοχή μιας μικρής αλλά εύφορης πεδιάδας.

Ελάχιστα πράγματα γνωρίζουμε για την πορεία και το αποτέλεσμα του πολέμου. Οι Χαλκιδείς νίκησαν σε μια μάχη στην ξηρά, στην οποία το τρομερό ιππικό της Ερέτριας κατατροπώθηκε από ένα σώμα Θεσσαλών ιππέων, με αρχηγό τον **Κλεόμαχο από τη**

Φάρσαλο

πρίγκιπας

ιδάμας

λέγεται πως σκοτώθηκε σε ναυμαχία. Ο Ησίοδος ταξίδεψε με πλοίο από τη Βοιωτία για να συμμετάσχει στους επιτάφιους αγώνες του και κέρδισε χάλκινο τρίποδα στο διαγωνισμό του τραγουδιού. Η καταστροφή του Λευκαντιού, αν ταυτίζεται με την παλιά τους πόλη, πρέπει να ήταν μεγάλο χτύπημα για τους Ερετρίεις, οι οποίοι έχαναν έτσι κάθε εύκολη πρόσβαση στο Ληλάντιο πεδίο.

. Ο Χαλκιδέας
Αμφ

Κάτω από αυτό το πρίσμα, το *ηρώον* της Ερέτριας είναι ένα εντυπωσιακό πολεμικό μνημείο, που είχε αναγερθεί σε μικρό ύψωμα ακριβώς στο εσωτερικό της Δυτικής Πύλης, ώστε να βλέπει προς την Χαλκίδα και να τιμά τους ήρωες που προστάτευσαν την πόλη στη ζωή και στον θάνατο.

{/tabs}